

пом'якшити їхні негативні наслідки, однак не здатні їх подолати по суті у найближчому майбутньому. Адже накопичені у світовій економічній системі диспропорції, пов'язані з нерівномірним економічним зростанням країн, глибокою географічною асиметричністю концентрації світових заощаджень та інвестицій і відповідних транснаціональних фінансових потоків, які перманентно генеруються і в цілому є глибокими причинами дестабілізації системи світових фінансів, не можуть бути вирішеними у будь-якому коротко- чи середньостроковому періоді. Лише радикальні та глибокі структурні зрушення у глобальній економіці, орієнтовані на синхронізацію і забезпечення взаємообумовленості економічних та фінансових процесів національного, міжнародного, регіонального та світового масштабу у перспективі сприятимуть ендогенній стабілізації глобальних фінансових дисбалансів.

Література

1. Довідка про стан та перспективи співробітництва України з МВФ / Міністерство закордонних справ України. — <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/2932.htm>
2. МВФ in Focus. Приложение к обзору МВФ. Том 35 (Сентябрь). — Вашингтон: Международный валютный фонд, 2006. — 34 с.
3. Николаев И., Марченко Т., Титова М. Аналитический доклад «Россия и мир против финансового кризиса». — М.: ФБК, 2008. — 50 с.
4. Перспективы развития мировой экономики 2007 (Октябрь): Глобализация и неравенство. — Вашингтон: Международный валютный фонд, 2007. — 266 с.
5. Перспективы развития мировой экономики 2008 (Октябрь): Финансовый стресс, экономические спады и подъемы. — Вашингтон: Международный валютный фонд, 2008. — 309 с.
6. Global Governance Reform: Breaking the Stalemate / ed. by Colin I. Bradford Jr. and Johannes E. Linn. — Washington, D.C.: Brooking Institution Press, 2007. — 142 p.

Стаття надійшла до редакції 10.12.2008 р.

УДК 303.101

А. Г. Котенок, асистент,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕХАНІЗМУ КООРДИНАЦІЇ: РІВЕНЬ КЕРОВАНОСТІ ЕКОНОМІКИ

Розглянуто основні принципи удосконалення механізму координації. Визначено методичні підходи до оцінки ефективності механізму координації. Сформовано систему показників для оцінки ефективності механізму координації. Апробовано методичний підхід до оцінки рівня керованості економіки України.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: механізм координації, керованість економіки, принципи удосконалення, оцінка ефективності, державне регулювання.

Сучасне суспільство характеризується орієнтацією всієї економіки на вирішення соціально-економічних завдань поліпшення життя населення і неухильним підвищенням ефективності суспільного виробництва. Йдеться про те, що забезпечення економічного зростання має здійснюватися на основі підвищення продуктивності праці та прискорення науково-технічного прогресу, повнішого використання виробничих можливостей, покращення результативності вкладених інвестицій. Саме цим обумовлюються основні напрями удосконалення механізму координації.

Обґрунтування шляхів вдосконалення функціонуючого механізму координації неможливо без оцінки стану його ефективності. Оскільки не можна управляти тим,

що не можна дослідити. Таким чином існує об'єктивна необхідність оцінки функціонуючого механізму координації.

Метою нашого дослідження є формування та апробація методичного підходу до оцінки рівня адекватності діючого механізму координації економічної системи України.

Різноманітність наукових поглядів на оцінку ефективності функціонування механізму координації піддається чіткій систематизації, використовуючи критерій статистичної однорідності фактичних даних. Згідно зазначеного критерію ми виділили два загальні підходи: функціональний і статистичний.

Засновником функціонального підходу прийнято вважати відомого російського вченого Л. І. Абалкіна. Він виходить з того, що методологічною основою вдосконалення механізму координації є принципи його вдосконалення [1]. Сутність принципів та правило удосконалення подано у табл. 1.

Таблиця 1

ПРИНЦИПИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ КООРДИНАЦІЇ

Назва принципу	Сутність принципу	Правило удосконалення механізму координації на основі принципу
Адекватності	вказує на необхідність забезпечення відповідності механізму координації рівню розвитку продуктивних сил, особливостям розвитку країни й цілям економічної політики	чим повніше відповідає механізм координації умовам розвитку економічної системи, тим ефективнішим є його вплив на розвиток економіки
Комплексності	поставлені економічні завдання повинні вирішуватися комплексно, на основі системного підходу до аналізу економічних і соціальних процесів	ефективність кожного елемента механізму координації зростає при його включенні в систему заходів і, навпаки, різко зменшується у випадку не комплексного застосування
Адаптації	узгодження економічних інтересів підприємств з інтересами всього суспільства	чим успішніше відбувається пристосування підприємств до зовнішніх умов, тим ефективніше реалізуються мета розвитку всієї економічної системи
Компетентності	визначає залежність від обсягу і якості інформації, яка розподіляється нерівномірно	рішення повинне прийматися найбільш компетентним у ньому органом

Недоліком даного підходу є те, що статистична однорідність даних забезпечується лише по одному з чотирьох основних принципів — принципу адекватності. Відповідність механізму координації іншим принципам оцінюється лише за неформалізованими даними. Отже, оцінка фактичного стану проводиться через систему співвідношень таких показників, як фонд споживання, фонд нагромадження та продуктивність праці. Таким чином, даний підхід не дає можливості проведення всебічної оцінки функціонуючого механізму координації.

На противагу зазначеному вище функціональному підходу існує статистичний підхід. Даний підхід базується на статистичному аналізі відтворювального процесу. Відтворювальний варіант ґрунтується на співвідношеннях темпів приросту національного доходу, робочої сили, виробничих фондів, фондоозброєності і продуктивності праці. Аналіз дозволяє виділити типові і нетипові відтворювальні варіанти для кожної економічної системи. Оцінка механізму координації у цьому ракурсі важлива не стільки для розрізнення етапів, скільки для виявлення тенденцій розвитку механізму координації усередині даного історичного етапу, тим самим усередині економічної системи і властивого нею типа збалансованості [1]. Зазначимо,

що результати використання даного підходу дають наближену, але досить точну оцінку стану механізму координації. Однак, даний підхід, через свою надмірну навантаженість фактами, деталями та нюансами, позбавляє можливості в повній мірі оцінити ефективність механізму координації крізь призму загальних принципів його функціонування.

На основі дослідження методологічних підходів до оцінки ефективності механізму координації можна зробити висновок про те, що кожний з виділених нами підходів до оцінки ефективності функціонуючого механізму координації має свої переваги та недоліки. Таким чином, виникає необхідність розробки більш універсального підходу. Методологічною базою розробки такого підходу, з нашої точки зору, має бути гармонійне поєднання переваг функціонального та статистичного підходів. Це дасть нам можливість оцінити функціонуючий механізм координації крізь призму як формалізованих, так і неформалізованих даних. Такий підхід дає нам можливість оцінити як економічну, так і соціальну ефективність функціонуючого механізму координації.

Нами було сформовано систему показників, яка дозволить провести різновекторну оцінку механізму координації на рівні держави. На нашу думку, система має складатися з двох груп показників. Економічну ефективність варто оцінювати через аналіз співвідношення фондів нагромадження і споживання, коефіцієнту нагромадження, показника продуктивності праці, рівня конкурентоспроможності та економічної безпеки.

Останні два показники можна використовувати для оцінки соціальної ефективності механізму координації. Зазначимо, що вона не буде вичерпно без врахування індексу розвитку людського потенціалу (ІРЛП).

Дієвість та результативність процесів вдосконалення механізму координації безпосередньо залежить від якості державного управління. У міжнародній практиці використовується показники, за допомогою яких можна оцінити якість державного управління: індекс сприйняття корупції (ІСК), композитний показник державного управління Всесвітнього Банку (GRICS) тощо. Разом з тим, такі показники не дозволяють дослідити рівень керованості економіки, тобто здатність органів управління адекватно планувати та прогнозувати результати державного регулювання економіки. За методологічну основу побудови економетричної моделі оцінки керованості економіки нами використано підхід, який передбачає порівняння планових та фактичних показників функціонування підприємств за умов планової економіки.

Реалізація зазначеної моделі з метою оцінки керованості економіки України передбачає формування координатної площини. По осі абсцис відкладається не прос-

то прогноз, а його співвідношення з допустимим рівнем минулого року $\left(\frac{\Pi_1}{\Phi_0}\right)$.

У такий спосіб ми намагаємося привести всі прогнозні дані до єдиного масштабу, за одиницю виміру якого береться відповідні досягнуті результати.

Рішення відкладати по осі ординат рівень здійснення прогнозу, співвідношення $\left(\frac{\Phi_1}{\Pi_1}\right)$, ймовірно, не вимагає спеціального пояснення. Ця величина бере участь практично у всякому економічному аналізі.

Відзначимо, що нині в Україні склалося ситуація, коли одночасно існують різні прогнозні дані. Серед загалу прогнозних даних не всі заслуговують довіри, внаслідок низького рівня достовірності. Для нашого дослідження нами були обрані прогнозні дані «Консенсус-прогноз», який щоквартально складається Міністерством економіки України за участю Міжнародного центру перспективних досліджень.

Результати розрахунку та графічна інтерпретація отриманих результатів подано у табл. 2 та на рис. 1.

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРОГНОЗУ ВВП ДО ЙОГО ФАКТИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ
В МИНУЛОМУ РОЦІ ТА РІВЕНЬ ЗДІЙСНЕННЯ ПРОГНОЗУ *

Рік	2003	2004	2005	2006	2007
$\frac{\Pi_1}{\Phi_0}$	1,035	1,04	1,041	1,05	1,012
	1,06	1,08	1,085	1,116	1,065
	1,053	1,048	1,06	1,044	1,028
	1,06	1,065	1,155	1,06	1,061
		1,055	1,065	0,977	1,065
		1,11	1,122	1,039	1,08
		1,083	1,029	1,015	1,05
$\frac{\Phi_1}{\Pi_1}$	1,14	1,24	1,23	1,17	1,29
	1,12	1,20	1,18	1,10	1,23
	1,12	1,23	1,21	1,18	1,27
	1,12	1,21	1,11	1,16	1,23
		1,22	1,20	1,26	1,23
		1,16	1,14	1,19	1,21
		1,19	1,24	1,21	1,25
		1,12	1,23	1,19	1,21

* Сформовано за даними [3, 4].

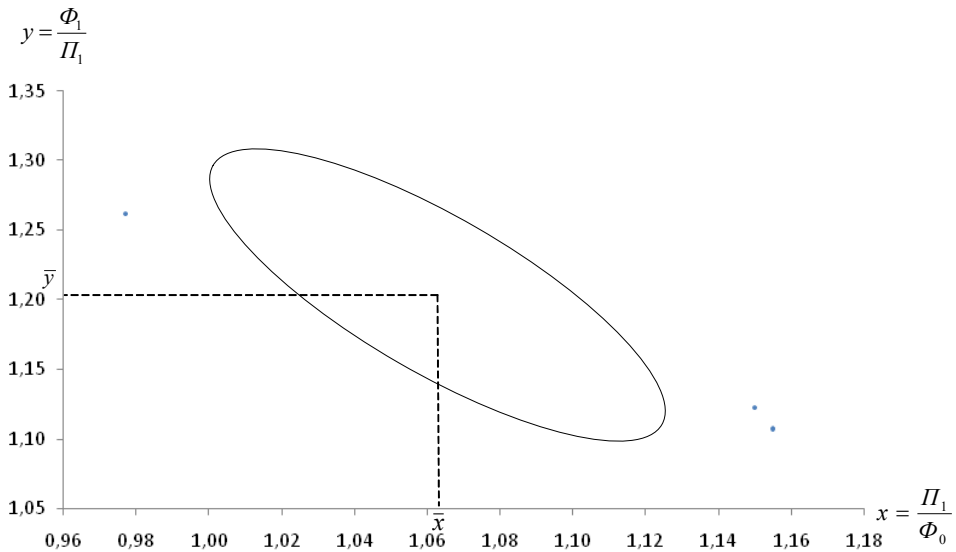

Рис. 1. Графічна модель оцінки якості управління економіки України

Результати аналізу побудованої моделі оцінки ступеня керованості економіки України вказують на наступне.

По-перше, точки на координатній площині концентруються навколо певного центру, причому їх кількість скорочується віддаляючись від нього.

По-друге, розміщення центру множинності точок (\bar{x}, \bar{y}) , який має в якості координат середнє значення $\frac{\Pi_1}{\Phi_0}$ (абсциса) та $\frac{\Phi_1}{\Pi_1}$ (ордината). Природно очікувати, що ордината центру має дорівнювати приблизно 101—102 % [5]. Саме такий рівень

засвідчує реальність складених прогнозів і здатність економіки досягати очікуваних результатів.

У побудованій нами моделі розрахований середній рівень реалізації прогнозу становить приблизно 120 %, що свідчить про те, що держава, а саме Міністерство економіки України, свідомо завищує прогнозні параметри на 20 %.

Крім завищених прогнозних параметрів є аналіз кута нахилу сформованої множинності точок, яка обмежена еліпсом. Високій експертній оцінці якості керуючого органа частіше відповідають еліпси, які нахилені праворуч. У побудованій нами моделі еліпс множинності точок нахилений ліворуч, що свідчить про низький рівень керованості економіки України.

Отримані результати аналізу керованості економіки України не суперечать результатам досліджень незалежних фахівців.

У доповіді Всесвітнього банку про розвиток демократичних інститутів на території понад 200 країн світу за період з 1996 по 2007 рр., складений за підсумками дослідження ефективності державного управління, експерти оцінили ефективність державного управління в Україні «нижче середнього» [6].

Наступним логічним кроком дослідження ефективності механізму координації є розробка методики розрахунку інтегрального показника адекватності функціонуючого механізму координації існуючій економічній системі.

Література

1. *Абалкин Л. И.* Избранные труды: В 4-х тт. Т. II: На пути к реформе: Хозяйственный механизм развитого социалистического общества; Новый тип экономического мышления; Перестройка: пути и проблемы; Статьи, интервью, выступления / Вольное экономическое общество России; сост. Грибанова О. М. — М.: ОАО «НПО «Экономика», 2000. — 911 с.
2. *Евстигнеева Л. П., Евстигнеев Р. Н.* Социалистический хозяйственный механизм: закономерности развития. — М.: Наука, 1981. — 302 с.
3. Консенсус-прогноз. Міністерство економіки України. // www.me.gov.ua
4. Статистичний щорічник України за 2007 рік / Держкомстат України: За ред. О. Г. Осауленка; Відп. за вип. П. П. Забродський. — К.: Консультант, 2008. — 572 с.
5. Трансформація моделі економіки України: Ідеологія, протиріччя, перспективи / За ред. В. М. Гейця / НАН України; Ін-т економ. прогнозування. — К.: Логос, 1999. — 500 с.
6. The Global Competitiveness Report 2008–2009. — Geneva, Switzerland.: World Economic Forum, 2008. — 500 p.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2008 р.

УДК 336.7

М. Ф. Білоцька, аспірант,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ЗНАЧЕННЯ ТА ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ РЕЗЕРВІВ ДЛЯ ВІДШКОДУВАННЯ МОЖЛИВИХ ВТРАТ ЗА КРЕДИТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ БАНКІВ

В статті розглянуто різноманітні підходи до визначення економічної сутності й змісту резервів, та їх ролі для забезпечення стабільного функціонування банківської системи. Значну увагу приділено висвітленню підходів до значення резервів під кредитні ризики.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: резерв, ризик, кредитні ризики, банківська система, криза.

У наш час банківська система, як і вся економіка, здійснює свою діяльність у період розвитку системної світової економічної кризи. Після бурхливого розвитку протягом кількох останніх років, з кінця 2008 року вітчизняні банки переживають не найкращі часи.